

Brigita Jurlovaitė – Vytauto Didžiojo universiteto Baltijos regiono kultūrų programos bakalaurė (2018). Integruotos komunikacijos programos magistrantė

Moksliniai interesai: tautinis identitetas, tradicinė ir populiarioji kultūra

El. paštas: brigita.jurlovaite@gmail.com

Brigita Jurlovaitė: BA in Baltic Region Cultures at Vytautas Magnus University (2018). Master of Integrated Communication

Research interests: national identity, traditional and popular culture

E-mail: brigita.jurlovaite@gmail.com

Giedrė Barkauskaitė – Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto Kultūrų studijų katedros lektorė

Moksliniai interesai: etninė kultūra, folkloras, popkultūra, šiuolaikinis folkloras, etninės tradicinės ir autorinės kūrybos sąveika

El. paštas: giedre.barkauskaite@vdu.lt

Giedrė Barkauskaitė: lecturer in the Department of Cultural Studies at Vytautas Magnus University

Research interests: ethnic culture, folklore, pop culture, the interaction of ethnic traditions and authors' creation

E-mail: giedre.barkauskaite@vdu.lt

Brigita Jurlovaitė, Giedrė Barkauskaitė

Vytauto Didžiojo universitetas

NORVEGIJOS IR ŠVEDIJOS VAIZDAVIMAS MEMUOSE SOCIALINIAME TINKLE FACEBOOK

Anotacija

Straipsnyje aptariami Norvegijos ir Švedijos vaizdiniai internetiniuose *memuose*, surinktuose *Facebook* socialiniame tinklalapyje. Iš viso tyrimui surinkti 149 *memai*. Medžiaga publikuota nuo 2017 m. sausio iki 2018 m. balandžio mėn. *Facebook* tinklalapyje ir rinkta, sisteminta 2018 m. sausio–balandžio mėn. Surinktų *memų* tyrimas padeda suprasti įvadytų (Norvegijos ir Švedijos) kaimyninių šalių santykius, visuomenės požiūrį į save ir į kaimyninę šalį, skirtingus ir tapačius dabartines aktualijas atspindinčių bei istorinius laikus įprasminančių įvykių vertinimus.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: Norvegija, Švedija, *memai*, *Facebook*, kaimyniniai santykiai.

Abstract

In this article are presented images of Norway-Sweden depicted in internet memes collected on social network Facebook. For this research are collected 149 memes in total. The material is published from 2017 january until 2018 april in Facebook and collected from January 2018 until april 2018. This research helps to understand the specific of relations between neighbor countries, also

depicts the view of society itself and neighbor country, different and identical assessments to current issues and the events of historical periods.

KEY WORDS: Norway, Sweden, memes, Facebook, relations between neighbor countries.

DOI: <http://dx.doi.org/10.15181/rh.v25i0.1972>

Įvadas

Memas dažniausiai naudojamas norint apibūdinti konkrečias idėjas, pateiktas tiek rašytiniu tekstu, tiek vaizdu, tiek garsu. Anot R. Dawkinso, bet koks materialus dalykas ar reiškiny, kuris nėra biologiškai susijęs su žmogumi, tačiau turi įtakos individų elgsenai, gali būti laikomas *memu*. Tai visos plintančios idėjos, įvairūs fenomenai – mada, dietos, architektūra, priežodžiai, netgi vertybės ir normos ir dar be galo daug kas – taip pat gali būti traktuojami kaip *memai* (Dawkins 2006). Dabartiniu metu socialiniame tinklalapyje *Facebook* skelbiami *memai* yra didelė kasdienybės kultūros dalis.

Greita vaizdinės, garsinės, tekstinės medžiagos sklaida didina *memo*, kaip kultūrinio reiškinių, populiarumą, atspindi naujausią internete publikuotą aktualią informaciją. Kiekvienas pasidalytas *memas* reikalauja reakcijos ir dažniausiai sukelia diskusiją, o atviri komentarų laukai leidžia plisti įvairioms nuomonėms ir pasisakymams. Kai kurie *memai* sulaukia didžiulio populiarumo, tam tikri įvaizdžiai, asmenybės ar charakteriai yra perdaromi, interpretuojami ir išlieka ilgą laiką, kiti – priešingai – greitai užmirštami. Taip vyksta *memų* difuzija. *Memai* intensyviai varžosi dėl dėmesio. Tik tam tikroje socialinėje grupėje pritamantys *memai* sulaukia pripažinimo, tuo tarpu kiti visiškai išnyksta (Chielens, Heylighen 2005). Platesnį *memų* pasiskirstymą lemia jų įvairumas ir tam tikra transliuojama idėja, paties *memo* vertė bei aktualumas (Weng, Flammini 2012). Dažniausiai *ilgalaikiai memai* (angl. *Long-lived memes*) atspindi tradicinę žiniasklaidą ir realius pasaulio įvykius.

Šiame straipsnyje analizuojami kaimyninių šalių Norvegijos ir Švedijos vaizdiniai interneto *memuose*, aptinkamuose socialiniame tinkle *Facebook*. Norvegijos ir Švedijos įvaizdžiai pasirinkti tirti todėl, kad šias kaimynines šalis sieja panaši istorinė praeitis, panaši kalba, geografinė padėtis ir ekonominė situacija, kultūriniu aspektu šalys taip pat yra labai panašios, kartais net tapatinamos. Pagrindiniu *memų* atrankos kriterijumi pasirinktas vienas svarbiausių valstybinių simbolių – vėliava. Šis simbolis yra lengvai, greitai, akivaizdžiai atpažįstamas ir aiškiausiai identifikuoja pasirinktas tyrimui šalis. Nagrinėjama tik vaizdinė medžiaga – paveikslėliai, tačiau *Facebook* tinkle esanti videomedžiaga nėra aptarinėjama. Beje, tokie kūriniai nėra labai populiarūs (priešingai nei paveikslėliai).

Straipsnio aktualumas. Internetinių *memų* analizė – svarbus reiškinys, tiriant kaimyninių šalių kultūrą, jos specifiką. Aptinkama mokslinių darbų, analizuojančių minėtų šalių tradicijas, aktualijas, pokyčius. Tačiau šiam darbui pasirinktas *memo* įvaizdis leidžia labiau atskleisti tam tikrų savoje ir / ar kaimyninėje šalyje šiuo metu egzistuojančių, žinomų bei atpažįstamų aktualių reiškinių supratimą, vertinimą, visuomenės požiūrį į juos. Todėl analizuojami *memai* leidžia suvokti plačiosios visuomenės požiūrį tiek į savo, tiek į kaimyninę šalį, pamatyti vyraujančius stereotipus ir savo bei kaimyno vertinimus. Šio straipsnio **objektas** – Norvegijos ir Švedijos vaizdavimas *memuose*, surinktuose *Facebook* socialiniame tinklalapyje. **Tikslas** – išnagrinėti, kokios kaimyninių šalių Norvegijos ir Švedijos santykių ypatybės atsispindi vaizduojamuose *memuose*.

Uždaviniai:

1. Suklasifikuoti ir aptarti *memuose* vaizduojamą požiūrį į analizuojamas šalis kaimynes.
2. Remiantis surinkta medžiaga, atskleisti aktualiausias, populiariausias temas, aptinkamas *memuose*.
3. Nustatyti, ar *memuose* vaizduojamos kaimyninių šalių aktualijos labiau atspindi valstybių bendrumą ar skirtumus.

Darbo metodai: aprašomasis, lyginamasis; šaltinių – surinktų kūrinių – analizė. Šaltinių, surinktų socialiniame tinkle *Facebook*, analizės būdu išskirtos Norvegijos ir Švedijos įvaizdžius atspindinčios temos. Aprašomuoju metodu pristatytos kaimyninių šalių aptiktos aktualijos *memuose*. Lyginamuoju metodu siekiama palyginti tiek kaimyninių šalių, tiek apskritai tyrinėjamų valstybių tematiką *memuose*. Tyrimo metu pasitelktas ir indukcinis metodas, peržiūrėta visa puslapiuose nagrinėjama medžiaga. Nuspręsta giliau pažvelgti į kaimyninius santykius, ištirti, kokie savęs ir kaimyno įvaizdžiai yra pateikiami analizuojamuose kūriniuose.

Pagrindinis straipsniui naudojamas **šaltinis** – surinkta empirinė medžiaga, publikuota nuo 2017 m. sausio iki 2018 m. balandžio mėn. *Facebook* tinklalapyje. Pati medžiaga rinkta, sisteminta 2018 m. sausio–balandžio mėn. Pasitaikė vienodų, tačiau skirtingomis datomis publikuotų *memų* tos pačios šalies puslapiuose – jie į bendrą skaičių įtraukti nebuvo. Iš viso yra surinkti 149 norvegų ir švedų pateiktų įvaizdžių *memai*. Iš jų 110 kūrinių puslapyje *Norwayball* ir 39 *Swedenball*. Pateikta vaizdinė medžiaga dažnai papildoma anglų kalba rašytais tekstais, komentarais. Šių šalių pasirinkti tirti puslapiai turi analogišką reikšminį žodį „ball“. Puslapiuose pateikiama medžiaga yra necenzūruota, dažniausiai vartojama itin paprasta, kartais netaisyklinga, „laužyta“ anglų kalba. Pasitaiko ir trumpų frazių ar žodžių, kurie pasakyti vaizduojamosios šalies kalba. Įvairūs

komentarai, palydimasis tekstas leidžia detaliau suvokti tyrinėjamos vaizdinės medžiagos specifiką, požiūrį, nuomones.

Suvokti, suprasti, identifikuoti šiandienines pasirinktų tyrinėjamų šalių aktualijas padeda kiti informacijos šaltiniai. Plačiai lyčių lygybės ir diskriminacijos aktas išanalizuotas knygoje „Stability and Change in Nordic Labour Law“ danų mokslininkės Lynn Roseberry (Roseberry 2002), kur su *memų* pagalba galima identifikuoti tokio pobūdžio vaizduojamas temas. Švedų Seimo oficialioje svetainėje *Government offices of Sweden* rasti anglų kalba pateikti šalies įstatymai leidžia geriau išanalizuoti ir interpretuoti populiariausias aktualijas, kurios yra vaizduojamos ir *memuose* (Government.se 2008). Išsami nusikaltimų statistika, rasta švedų puslapyje *Brå* (Brå.se 2018), ir puslapyje *Statista* surinkta medžiaga leidžia palyginti norvegų ir švedų imigracijos statistiką (Statista.com 2018). Įvardyti šaltiniai padeda išsamiau atskleisti tyrinėjamų šalių gyvenseną, kasdienybę, aktualijas, problemas, kurios atspindimos tyrinėjamuose *memų* vaizdiniuose.

Memų tyrinėjimas ir interpretavimas

Nors darbų, nagrinėjančių vaizdinę medžiagą ir šiuolaikinį folklorą, galime aptikti nemažai, tačiau *memai*, kaip kultūrinis reiškiny, dar nėra detalai išnagrinėti. Pažymėtina, kad šiuo metu *memų* naratyvas yra gana populiarius reiškiny įvairiose šalyse. 2012 m. publikuotame moksliniame pranešime „Competition among the memes“ nustatyta, kas lemia *memų* paplitimą, kuo *memai* gali būti aktualūs bei naudingi ir kokią užkoduotą informaciją perduoda (Weng, Flammini 2012). R. Dawkinsas knygoje „The selfish gene“ paaiškina šiuolaikinio *memo* sąvokos paskirtį. Straipsnis „Evolution of Culture, Memetics“ padeda suprasti kultūros kaitos principus internetinėje erdvėje ir vartotojo dėmesio pritraukimo socialiniuose tinkluose būdus, dizaino patrauklumo paslaptis ir greitos sklaidos galimybes (Heylighen, Chielens 2009). Sociologijos mokslų profesoriai Rogersas Brubakeris ir Frederikas Cooperis 2000 m. publikuotame straipsnyje „Beyond identity“ (Brubaker, Cooper 2000) aiškina socialinių grupių pasiskirstymą pagal *mes* ir *kiti* bendrumo jausmą. Atliekant tyrimą, ši informacija leidžia geriau suprasti, kokiais principais šalys identifikuoja save ir kaip atskiria kitas šalis, kas lemia bendrumą ir skirtumus bei polinkį tapatintis su tam tikromis socialinėmis grupėmis.

Tyrinėjamą medžiagą geriau suprasti, analizuoti ir struktūruoti padeda struktūralizmo teorijos idėjos, kurios teigia, jog kultūros elementai gali būti suprasti tik atsižvelgiant į jų santykį su visa kultūros sistema. Svarbu suprasti kontekstus, kad galima būtų vertinti tam tikras kultūras. Kadangi darbe nagrinėjama vaiz-

dinė medžiaga, joje gausu įvairių simbolių ir ženklų. Anot amerikiečių struktūralizmo atstovo Charles'o Peirce'o (Čarlzas Pirsas), simboliai ir ženklai yra sukurti, o jiems duodamos reikšmės yra mūsų pačių konstruktas (Atkin 2006). Ką matome ir interpretuojame, yra susitarimo dalykas. Norint suprasti vaizduojamus ženklus, labai svarbu žinoti istorinius kontekstus ir dabartines aktualijas, vykstančias analizuojamose šalyse.

Tiriant kaimyninių šalių santykius, ypač ryškios *savo* ir *svetimo* opozicijos. Antropologo Claude'o Lévi-Strausso (Kludas Levi-Strosas) binarinių opozicijų sudarymo principas aiškina universalias prasmes ir leidžia analizuoti kaimyninius santykius. Kadangi egzistuoja tokia binarinė priešprieša, tai šias dvi kategorijas būtina skiria riba, kuri gali būti labai įvairiai įprasminama (Lévi-Strauss, 1995). Skirtis, išryškinanti *kito* kategoriją, gali būti įvardijama tuo, kad už socialinės grupės ribų esantys individai gali neturėti specifinės patirties, tam tikrų išgyvenimų ir pan., kurie būtų bendri kitoje priešpriešos pusėje esantiems individams (Foucault, Deleuze 1977). Visi herojai yra dalijami į *savus* ir *svetimus*, ir tai leidžia pastebėti kylančias tendencijas. Veikėjai yra padalijami į dvi grupes, kurioms yra priskiriamos skirtingos savybės, identifikuojant naudojami kitokie simboliai, kitokie įvaizdžiai. Tokios *memų* grupės, vaizduojančios kaimynines (t. y. *svetimas* ir *savas*) bendruomenes, turi išsiskiriančius bruožus. Tam tikri įvaizdžiai yra nulemti toms grupėms artimų simbolių ir aktualijų. Tad norvegai, bendraudami su švedais, lengvai gali identifikuoti tam tikrus ženklus ir perskaityti transliuojamas žinutes, tuo tarpu ta pati žinutė, pasiekusi kitą socialinę grupę, gali būti nesuprantama, neatpažįstama ar visiškai neaktuali.

Savitas požiūris į pasaulį ateina ir per tai, kaip grupė save identifikuoja ir koks yra jos kolektyvinis tapatumas. Tapatumas yra individų gebėjimas atskirti, kas yra kas. Simboliai šiuo atveju reikštų bet kokius, kad ir abstrakčius, sunkiau apčiuopiamus, įvairialypius, nebūtinai tikslius dalykus, leidžiančius pajusti bendrumą ir *mes* jausmą. JAV mokslininkas B. Andersonas „Įsivaizduojamose bendruomenėse“ aiškina nacionalizmo kilmę, kalbėdamas apie grupes, kuriose individų bendruomeniškumas matomas būtent konkrečioje socialinėje grupėje iš visuotinai suprantamų, žinomų užuominų ir nuorodų (Anderson 1999). Tokia įsivaizduojama bendruomenė leidžia save pajusti kaip kažką didesnę už tiesiogiai supančią bendruomenę. Nuo to, kaip apibrėžiamas bendruomeniškumo jausmas, priklauso tai, kaip jis formuojasi. Bendrumą galima suvokti ne tik kaip vienumą, solidarumą ar bendro sąmoningumo, kolektyvinio veiksmo manifestaciją, bet ir kaip skirtį tarp dviejų kategorijų – *mes* ir *kiti* (Brubaker, Cooper 2000). Norint suprasti, kas yra *mes* arba kas ir kodėl priklauso vienai socialinei grupei, reikia suprasti ir apibrėžti *kitus*, esančius už grupės ribų, nes negalima apibrėžti vieno, neapibrėžiant kito.

Internetiniai *memai* vaizdinėje medžiagoje apima tam tikras žinutes ir informaciją. Tam tikri – specifiniai – puslapiai *Facebook* erdvėje jungia ištisas bendruomenes. Socialinėje erdvėje egzistuojanti grupių kūrimo funkcija leidžia kurti bendruomenėms, dalytis būtent toms grupėms aktualia informacija, ir visa tai skatina kolektyviškumą. *Memus* publikuojančios grupės yra labai populiarios, mėgstamos ir aktyvios, kadangi *memai* yra puikus komunikacijos būdas, skatinantis reaguoti, diskutuoti ir greitai dalytis žinia, perduoti ją kitiems.

Memus skelbiančios grupės ir pranešimai, populiarūs, atpažįstami juokeliai apie savą šalį skatina kolektyviškumo jausmą. Taip komunikuojama su kitais ir perduodamos aktualios kultūrinės žinutės. Interneto *memai* dažniausiai būna sąmojingi, šmaikštūs, ciniški, ironiški, juokingi (Davison 2012). Visa tai puikiai veikia kaip pramogą suteikiantis reiškinys. Bendruomeniškumo jausmas ir kolektyviškumas atsiskleidžia ne tik per humorą, bet ir per tai, kaip socialinės grupės identifikuoja savo, kaip atskiros dalies, tapatumo suvokimą. Šiuo atveju svarbūs tampa bendri simboliai, socialiniai ir kultūriniai kontekstai, kad galima būtų apibrėžti, kas yra *savi*, o kas *svetimi*. Kadangi šiuo darbu siekiama ištirti dviejų kaimyninių šalių pateikiamus vaizdinius, darbe svarbu suprasti vyraujančias opozicijas, kurios gali lemti tokių įvaizdžių atsiradimą.

Internetinėje erdvėje itin populiarius kultūrinis reiškinys – draugų žymėjimas (angl. *tagging*) veikia kaip komunikacijos priemonė. Kiekvienas pasidalytas *memas* reikalauja reakcijos ir dažniausiai kelia diskusiją, atviri komentarų laukai leidžia plisti įvairioms nuomonėms ir pasisakymams. *Memuose* gausu ironijos, sarkazmo, o tai taip pat prisideda prie šio kultūrinio reiškinio, kaip patrauklios ir populiarios komunikacijos formos, plitimo.

Norvegijos ir Švedijos vaizdiniai *memuose*

Istoriškai santykiai tarp Norvegijos ir Švedijos pasireiškia jau nuo vikingų laikų. Svarbu paminėti ir tai, kad abi šalys (kartu su Danija) priklausė bendrai Kalmaro unijai (Derry 1995). Vėliau šalis jungė bendrą Švedijos ir Norvegijos uniją, kuri buvo nutraukta taikiai. Ir šiomis dienomis tarp šalių vyrauja draugiški santykiai. Kartu su kitomis Šiaurės šalimis šios dvi valstybės priklauso Šiaurės tarybos organizacijai, kurios tikslas – tarpusavio bendradarbiavimas ir solidarumo skatinimas (*Business dictionary*). Politiniai nesutarimai ar konfliktai tarp šių šalių realiai nevyksta, tačiau galima rasti įvairių juokelių, pašiepiančių kaimynes ir jų tarpusavio santykius. Tokių įvaizdžių galima rasti ir šiame straipsnyje nagrinėjamuose *memų* vaizdiniuose.

Abi šalys sieja glaudi istorija, bet *memuose* afišuojami ir artimi šių dienų santykiai. Todėl *memus* galima skirstyti į dvi grupes: vieni jų vis dar atskleidžia

istorinius įvykius, o kiti – dabartinius šalių pateikiamus įvaizdžius. Didžiausia surinkta kūrinių dalis atskleidžia **dabartines aktualijas**, šią temą atspindi 121 *memas*, surinktas puslapiuose *Norwayball* ir *Swedenball*. Akivaizdu, kad *memai*, kaip kultūriniai reiškiniai, paprastai atspindi naujausią šių laikų informaciją. Tačiau pasitaiko ir *memų*, vaizduojančių **istorinius praeities įvykius**, – tokių surinkta 28.

Dabartinės aktualijos *memuose*

Populiariausia *memuose* vyraujanti tema, atskleidžianti šių dienų Švedijos aktualijas, yra daugiakultūriškumas (angl. multiculturalism) ir imigracija. Šios dvi sąvokos *memuose* yra dažnai tapatinamos, viena kitą papildančios ar pašėpiančios. Aptariant *memuose* vaizduojamą daugiakultūriškumą, pabrėžiamas būtent imigrantų, išpažįstančių islamo religiją ar turinčių kitokią odos spalvą, įvaizdis. *Memų*, atspindinčių daugiakultūriškumo ir imigracijos temą, pasitaikė 32 kūriniai, iš jų 2 *memai* rasti *Norwayball* puslapyje ir 4 *memai* – *Swedenball* puslapyje. Kadangi daugiakultūriškumą pašėpiantys *memai* skirti Švedijai pajuokti, svarbu palyginti ir statistikos duomenis, kurie rodo, kad iš tiesų ši tema yra aktualesnė Švedijoje nei Norvegijoje. Remiantis statistikos portalu *Statista*, 2017 m. Švedijoje imigrantų skaičius išaugo iki 160 005, tuo tarpu Norvegijoje – iki 66 800 (*Statista.com* 2018). Švedijos migracijos agentūra veikia įgaliota Švedijos Parlamento, pati šalies migracijos politika apima pabėgėlių ir imigracijos klausimus, jų grįžimą, paramą repatriacijai, migracijos bei vystymosi ryšį. Tai taip pat apima tarptautinį bendradarbiavimą šiais klausimais (*Migration sverket.se* 2015).

Nors Švedijos valdžia užtikrina imigrantams geras gyvenimo sąlygas šalyje, Švedija dažnai yra išskiriama kaip draugiška kitataučiams ir itin tolerantiška, tačiau *memuose* ši tema apibūdinama kaip neigiamas Švedijos bruožas. Pažymėtina, kad abi tyrinėjamos šalys laikosi panašių įstatymų, pasižymi aukštu tolerancijos lygiu, bet iš švedų *memuose* pasišaipoma, kad jiems tenka kasdien sunkiai dirbti, o didžioji dalis jų mokamų mokesčių tenka pabėgėliams, kurie sukelia šalyje įvairių problemų. Tačiau švedai, nepaisant to, vis tiek itin palaiko pabėgėlius ir juos užtaria (VDU ER 2654/42).

Pateikiami *memų* įvaizdžiai yra stipriai ironizuojantys, hiperbolizuojantys problemas, realios situacijos pateikiamos itin aštriai ir padidintos. Vaizduodami norvegų ir švedų santykius, norvegai visuomet pateikia imigrantų situaciją kaip neigiamą kaimynės įvaizdį, tuo tarpu patys norvegai jaučiasi pranašesni dėl savo šalies padėties imigrantų klausimu. Šis reiškinys tampa objektu, leidžiančiu pašiepti kaimyninę šalį ir paaštrinti savo bei *svetimo* opozicijas.

Atspindint kaimyninių šalių įvaizdžius, *memuose* yra vartojami dialogai tarp Norvegijos ir Švedijos. Norvegų pateiktuose *memuose* dažnai norima patarti kaimynei Švedijai „susigražinti“ savo šalį, sumažinti daugiakultūriškumą, pašalinti kebabus. Tuo tarpu Švedija to griežtai atsisako ir tikina, kad imigrantams reikia namų ir tie namai gali būti Švedija (VDU ER 2654/54). Kartais pateikiami bendraminčių Norvegijos ir Suomijos įvaizdžiai, kurie yra nukreipti prieš pabėgėlius, toleranciją jiems, tačiau Švedija yra pasipiktinusi tokia jų pozicija (VDU ER 2654/77).

Labai dažnai švedai vizualiai pateikiami kaip kitos rasės, turintys švedams nebūdingą odos spalvą (VDU ER 2654/44). Priešpriešai, skirtumams paryškinti galime atrasti pavyzdžių, kaip skirtingai vaizduojami švedų ir norvegų vaikai. Šiuo atveju norvegai – baltaplaukiai, mėlynakiai, turintys stereotipiškai skandinavams būdingus antropologinius bruožus, o švedų vaikai vaizduojami kaip kitos rasės, tamsesnės odos ir su tam regionui nebūdingais bruožais (VDU ER 2654/63, 97). Tokiu pačiu principu opoziciškai norvegai pateikia ir norvegų bei švedų moterų įvaizdį (VDU ER 2654/70).

Aptariamą uniformotų pareigūnų vaizdiniai *memuose*, kuriuose norvegai siekia pabrėžti savo pozityvų išskirtinumą. Opozicijai pasitelkiami ne tik Švedijos, bet ir Danijos, Suomijos šalių vaizdiniai. Norvegų (kai kada greta – ir suomių) pareigūnas – pasitempęs, stiprus, aukštas, idealizuotas, tuo tarpu kitų šalių pareigūnai – žemaūgiai, kitos rasės, neatitinkantys šiaurės europiečio įvaizdžio (VDU ER 2654/93, 95).

Priešingam požiūriui į susiklosčiusią situaciją atskleisti *memuose* naudojami įvairūs simboliai. Tai gali būti ir upė, kuri atskiria skirtingas šalis. Vienapus jos saugi ir su imigrantų problemomis nesusidurianti Norvegija, o kitapus – terorą ir sumaištį išgyvenanti Švedija. Šių nelaimių priežastimi įvardijama islamo religija (tai galime suvokti, nes *meme* pateikiama vėliava su pusmėnuliu ir žvaigžde, kuri būdinga šalims, išpažįstančioms islamo religiją) (VDU ER 2654/65). Panašiai priešpriešai simboliškai naudojama ir uždanga, kuri slepia tikrąją padėtį ir už jos slėpinčias blogybes ir bėdas, nusikaltimus, kurie alina šalį (VDU ER 2654/100).

Aptarinėjant daugiakultūriškumą, *memuose* ne visuomet reikia opoziciškai vaizduoti dvi kaimynes – Norvegiją ir Švediją. Kartais šią temą atskleidžia ir vienos Švedijos vaizdiniai. Daugiakultūriškumas priskiriamas išskirtinai Švedijai kaip neatsiejamas šalies įvaizdis. Norvegijos tinklalapiuose vaizduojama Švedija, kurią galima identifikuoti tokiais aspektais: didelis imigrantų skaičius, atviros sienos, ši šalis – ES marionetė (VDU ER 2654/49). Įvairiausių blogybių pagrindinė priežastis – teigiamas požiūris į imigrantus, o tai lemia didžiulį nusikaltimų skaičių ir tvarkos šalies viduje nebuvimą, chaosą, netvarką (VDU ER 2654/36).

Švedai ir patys ironizuoja dėl savo šalies įstatymų imigrantų klausimais. Savo Seimui priskiria įvaizdį tėčio, kuris ignoruoja problemas, sukeltas imigrantų, ir eina tolyn ten, net jei savas vaikas dega liepsnose (VDU ER 2654/120). Toks hiperbolizuotas įvaizdis rodo, jog švedai nėra visiškai patenkinti politikų propaguojamomis idėjomis.

Realios imigrantų problemos ir nusikaltimai tampa medžiaga *memams*. Portalas *Sott* nurodo, jog vien per 2016 metus užregistruota 70 automobilių padėgimų, nepaisant to, kad Švedija pasižymi liberalumu (*Sott.net* 2016). Interneto portaluose pateikiamos realių įvykių fotografijos yra labai panašios į vaizdinius, pateikiamus *memuose* (žr. 1 pav.).

Straipsnio nuotrauka	<i>Memas, publikuotas puslapyje Norwayball</i>
	
Šaltinis: https://www.express.co.uk/news/world/738151/Sweden-Stockholm-car-fire-epidemic-rage-no-go-zone	Šaltinis: VDU ER 2654/36 https://www.facebook.com/Norwayball/photos/a.458723884176589.97900.457235177658793/1568725353176431/?type=3&theater

1 pav. Straipsnio nuotraukos ir *memo* pavyzdžiai

Norėdami pabrėžti, kad didelę gyventojų dalį Švedijoje sudaro imigrantai, norvegai pateikia daug ši reiškinių ironizuojančių vaizdinių: sugretina švedus su arabais, pabrėždami, kad arabų kultūra, kalba stipriai dominuoja Švedijoje. *Memai* atspindi Švedijos gatvėse vyraujančią kultūrinę įvairovę, kur išryškina mi turbanus dėvintys vyrai (VDU ER 2654/39) ir švedų moterys su hidžabais (VDU ER 2654/118). Akcentuojami ir arabiškos kultūros rašmenys, kurie tampa būdingi ir aktualūs Švedijoje. Ironiškai pateiktas nacionaline Švedijos vėliava iliustruotas knygos viršelis su arabišku užrašu, teigiančiu „Nekantrauju išmokyti švediškai“ (VDU ER 2654/37), kuris taip pat leidžia norvegams pašiepti kaimynus. Sarkastiškai vaizduojama, kad švedų mokykloje nebeaktuali ir nukabinama nacionalinė vėliava, bet džihadistų vėliavą leidžiama naudoti (VDU ER 2654/43); kartais vėliava tampa dviejų kultūrų – švedų ir arabų – junginiu

(VDU ER 2654/45), o komentaruose atsiranda užrašas „Sveiki atvykę į Jungtinius Švedijos Emyratus“ (VDU ER 2654/43).

Kaip kontrastą norvegai pateikia savo šalies kultūrinės aktualijos daugiakultūriškumo klausimais. Opoziciškai švedų padėčiai norvegai pateikia svarstomą hidžabo draudimą (VDU ER 2654/29) ir vaizduoja norvegą su veido bei galvos apdangalu, kuris paprastai dėvimas musulmonių moterų viešumoje. Toks įvaizdis ir tariamai neigiamą reikšmę turinti teroristų vartojama frazė yra modifikuojama įterpiant norvegiško alfabeto raides – „Allahu akbørk“. Remiantis šaltinio *The National* duomenimis, Norvegijos vyriausybė siūlo uždrausti veidą slepiančius apdangalus mokyklose, darželiuose ir kitose švietimo įstaigose (*The National*.ae 2018). Toks įvaizdis rodo norvegų požiūrį šiuo klausimu.

Norvegų ir švedų santykių raiška atsispindi ir Šiaurės šalims sąveikaujant. Norvegų pateiktas kontrastas imigracijos klausimu tarp Švedijos ir Suomijos leidžia palyginti šalių požiūrį į šią aktualiją. Šiuo atveju Švedija – tai šalis, noriai priimanti imigrantus, tuo tarpu į Suomiją imigrantai taip noriai nesiveržia (VDU ER 2654/104). Tarp Šiaurės šalių Švedija išsiskiria savo propaguojamomis vertybėmis. *Meme* matoma skęstanti valtis su plaukiančiomis šalimis: Danija, Norvegija, Vokietija, Švedija. Gelbėtis puola tik Danija ir Norvegija, o Švedija ir Vokietija lieka ramios ir sako: „Tiesiog leiskite vandeniui tekėti. Ar jūs akvaforbai?“ (VDU ER 2654/106). Tokį įvaizdį galima sieti su realiomis imigrantų krizėmis, kurios įvyksta nesėkmingai keliantis į kitą šalį valtimis ir pabėgėliai dažnai nuskęsta. Pavyzdžiui, 2017 m. nuo sausio iki balandžio mėnesio Viduržemio jūroje nuskendo per 1 000 prieglobsčio ieškojusių migrantų (*Independent.co.uk* 2017).

Norvegai imigrantų temą plėtoja pasitelkdami ir kitų šalių įvaizdžius. Kadangi Jungtinėse Amerikos Valstijose daugiakultūriškumas yra gerai pažįstamas, pateikiami *memai* simbolizuoja Ameriką, puikiai žinančią imigrantų įtakos pasekmes. Turima JAV patirtis leidžia geriau suprasti, kokias problemas šalies viduje kelia didelis imigrantų skaičius, ir pašiepia Švediją dėl jos nesusivokimo (VDU ER 2654/76). Taip pat JAV įvaizdis rodo susirūpinimą ir sutelkia dėmesį į savitumo išsaugojimo problematiką. Skandinaviškos Liucijos šventės minėjimas (VDU ER 2654/84) nudžiugina Ameriką, kad Skandinavijos šalys dar nėra visiškai paveiktos musulmonų įtakos ir vis dar puoselėja savas kultūrines tradicijas. Tai atskleidžia skandinavų tapatumo svarbą ir simbolizuoja viltį išlaikyti kultūrinį savitumą.

Teigiamas požiūris į kultūrinę įvairovę ir tolerancijos puoselėjimas reprezentuoja Švediją, tačiau natūralu, jog nusikaltimai ir neramumai šalyje negali būti vertinami teigiamai. Švedai ironizuoja prisimindami, jog praeityje ji buvo stipri ir galinga valstybė, sektingas pavyzdys kitoms šalims, bet dabartinės aktualijos rodo, kad dabar šaliai pačiai reikia pagalbos suvokiant tikrąjį savo tapatumą

(VDU ER 2654/155). Tiek norvegų, tiek švedų puslapiuose pateikiamas įvaizdis, kuris rodo, jog Švedija svajoja, kaip vėl galėtų susigrąžinti gerą ankstesnę padėtį šalies viduje ir padaryti šalį didingą (VDU ER 2654/41, 121).

Nepaisant to, kad didžioji *memų* dalis skirta kaimynei ironizuoti, tačiau norvegai rodo savo kaimyninį solidarumą, išreikšdami užuojautą švedams (VDU ER 2654/35). Taip *memuose* atskleidžiama reakcija į teroristų ataką, įvykusią 2017 m. balandžio 7 d. Stokholme, kurios metu žuvo 5 ir buvo sužeista 14 žmonių (CNN.com 2017). Opozicija pasireiškia, kai norvegai pateikia savo šalies įvaizdį teroro tema. Norvegai labai džiaugiasi taikia padėtimi ir pabrėžia, kad teroro atakos jų šalyje nėra aktuali problema (VDU ER 2654/33). Šiam įvaizdžiui paaiškinti pateikia užrašą, kad nuo paskutinės musulmonų teroro atakos jų šalyje praėjo 41 207 dienos. Šis datavimas tik patvirtina, kad tokia problema tikrai aštresnė Švedijoje.

Apibendrinant šios tematikos vaizdinę medžiagą galima teigti, kad beveik visi daugiakultūriškumo įvaizdžiai švedus vaizduojančiuose *memuose* šiuo atveju yra neigiami ir sarkastiški. Patys norvegai yra labai nacionalistiški, autoriai *memuose* šalį vaizduoja griežtai nusistačiusią prieš imigrantų politiką. Norvegų pateiktuose *memuose* ši tema labai populiari, kadangi padeda lengvai atskleisti kaimyninių šalių opoziciją. Tačiau ir patys švedai, pateikdami savo šalies įvaizdžius *memuose*, nevengia šios temos ir yra linkę pašiepti šį reiškinį (nors tokių įvaizdžių pasitaikė gerokai mažiau nei norvegų administruojamame puslapyje). Imigrantai ir islamo religija čia tampa saviironijos priemone.

Kitas labai svarbus politinis aspektas, išskiriantis dviejų šalių požiūrį, yra **Norvegijos ir Europos Sąjungos santykiai**. Tai labai ryškiai padalija šalis, kadangi Norvegija, priešingai nei Švedija, nepriklauso šiai sąjungai. Tema yra aktuali norvegų tinklalapyje, o tokių *memų* rasta 8 vienetai. Nors pateiktų įvaizdžių skaičius nėra didelis, tačiau *memuose* labai aiškiai apibrėžta norvegų pozicija ir nuomonė apie galimą narystę Europos Sąjungoje. Tai leidžia geriau suprasti norvegų požiūrį tiek į tautinę savimonę, tiek ir į imigracijos klausimus. Apžvelgus surinktus kūrinius, galima suprasti, jog imigracija ir Europos Sąjungos klausimas yra susijusios temos. Europos Sąjungos išpažįstamos vertybės skatina toleranciją ir bendradarbiavimą, stipriai palaiko daugiakultūriškumo idėjas, rūpinasi politiniais pabėgėliais ir palaiko atvirų sienų idėją, kuri tik dar labiau leidžia imigracijai klestėti.

Šia tematika surinktuose *memuose* Norvegijos ir Europos Sąjungos santykis beveik visada ironizuojamas ir populiariausiai pateikiami įvaizdžiai yra neigiami, atskleidžiantys nusistatymą prieš ES. Stojimo į ES klausimu Norvegija užsispyrusi ir tvirtai laikosi savo nuomonės. Vienur užsispyrimas pasireiškia vaizdu, kai ryžtingai žengiama į kambarį, ir tik pamačiusi, jog už durų slypi ES, Norvegija

pasuka atgal (VDU ER 2654/2), kitur norvegai pateikiami ožio pavidalu, kuris paprastai simbolizuoja užsispyrimą (VDU ER 2654/6). Užsispyrusios Norvegijos niekas negali įtikinti, kad narystė ES yra gera idėja, todėl Norvegija ir ES nesutaria dėl išpažįstamų skirtingų nuostatų. ES pyksta ir reikalauja sustabdyti banginių medžioklę Norvegijoje, kuri prieštarauja ES propaguojamoms etikos normoms ir nepaiso bei neketina atsisakyti savos tradicijos (VDU ER 2654/34).

Kadangi norvegai yra užtikrinti dėl savo pozicijos ES narystės klausimu, jie tik svarsto situaciją, „kas, jei...“ ir atskleidžia, koks vaidmuo tektų Norvegijai, prisijungus prie šios sąjungos. Šalis labai ryškiai pabrėžia išlaikomą suverenitetą ir vaizdingai pateikia save kaip gelbėtoją, kuriai per užšalusius vandenius tektų tempti visą grimztantį ES laivą (VDU ER 2654/15). Tokiu įvaizdžiu norima pažymėti, jog Norvegija yra nepriklausoma ir ekonomiškai stipri, turinti aukštą pragyvenimo lygį ir vidinių problemų šalyje mažai. Tuo tarpu ES nepajėgia atsilaikyti prieš nusistovėjusias problemas. Kadangi Norvegijai ši sąjunga neatrodo naudinga, ji tik dar labiau džiaugiasi ramybe, yra atsipalaidavusi ir rūpinasi tik savo problemomis sakydama „visi kvaili, tik ne aš“ (VDU ER 2654/25). Norvegija nesijaučia vieniša ar atstumta, kai kitos šalies draugės [Šiaurės šalys – *aut. past.*] dalyvauja ES susirinkimuose, o priešingai – mėgaujasi laiku, skiriamu sau ir galimybe koncentruotis į savos šalies problemas (VDU ER 2654/13).

Norint geriau suvokti, kodėl šalis pateikia tokius savo ir ES santykius internetiniuose *memoose*, verta apžvelgti ir realią šių santykių situaciją. Norvegija ES partnerystės klausimui apsvarstyti vykdė du referendumus – 1972 ir 1994 metais. Abiem atvejais didžioji dalis norvegų šiuo klausimu balsavo neigiamai. Kadangi šalies kultūra ir vertybės yra labai panašios į tas, kurias išpažįsta Europos Sąjunga, nepaisant neigiamų balsavimo rezultatų, Norvegija ir ES palaiko artimus santykius ir bendradarbiauja. Norvegija taip pat glaudžiai sąveikauja su ES tokiose srityse kaip teisėsauga ir vidaus reikalai, užsienio politika, klimato kaita, energetikos politika ir moksliniai tyrimai (Norwegian Ministry of Foreign Affairs 2009).

Plačiau analizuojant, kodėl Norvegija bendradarbiauja su ES, tačiau atsisako narystės šioje sąjungoje, galima pažvelgti į Norvegijos mokslo ir technologijų universiteto tyrėjos Marianne Sundlisæter Skinner tyrimą. Profesorė surinko duomenis iš 500 abiejų referendumų metu balsavusių rinkėjų laiškų ir politinių manifestų. Mokslininkė kaip svarbiausius aspektus išskyrė norvegų stiprią ekonominę padėtį ir norą būti nepriklausomiems, kadangi tik 1905 m. Norvegija nutraukė sąjungą su Švedija, o prieš tai daugiau nei keturis amžius praleido Danijos Karalystės sudėtyje (Science Nordic 2012).

Apžvelgus šios tematikos vaizdinius, galima suprasti norvegų nuomonę narystės ES klausimu. Tai, jog šalis beveik visuose šios tematikos *memoose* vaizduoja

save pranašesnę, leidžia matyti, jog norvegai didžiuojasi savo šalies suverenija padėtimi, savarankiškumu. Norvegų istorinė priklausomybė kitoms kaimyninėms tautoms pabrėžia jų savarankiškumo svarbą šiomis dienomis ir atskleidžia požiūrį į kitas tautines mažumas. Norvegų stabili ekonominė padėtis ir aukštas gerovės lygis leidžia šaliai išlikti nuošaliai bei nepriklausomai ir to šaliai užtenka, kad atsisakytų narystės ES. Realus norvegų požiūris ir nuomonė referendumų metu sutampa su pozicija, atskleidžiama *memuose*. Nesama narystė šioje sąjungoje iškyla kaip norvegų poziciją išaukštinantis aspektas, leidžiantis šaliai išlaikyti nacionalinį tapatumą, perteikti savas vertybes. Galima teigti, jog *memuose* pateikti vaizdiniai šia tematika ne tik išaukština Norvegiją, bet leidžia pabrėžti, jog kaimynė Švedija dėl šios priežasties yra silpnesnė.

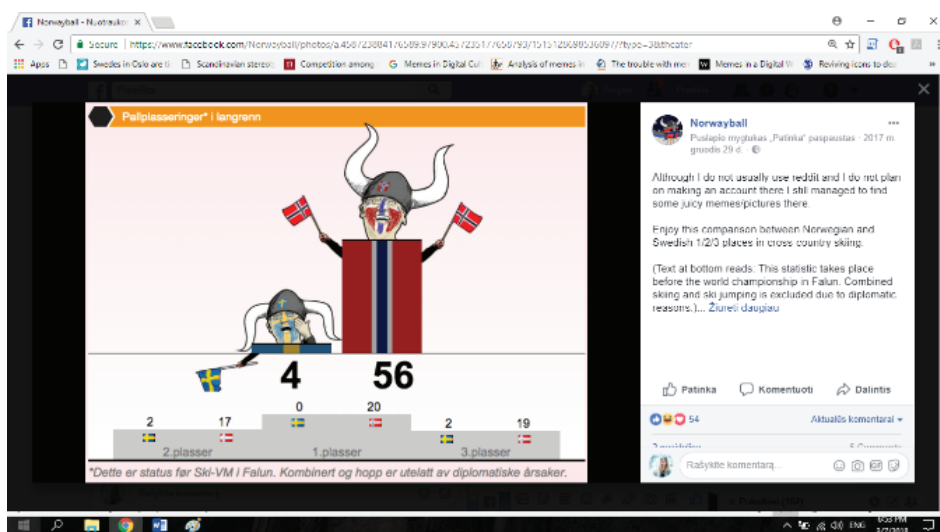
Kita aktuali tema, atspindinti norvegų ir švedų santykius, yra **savojo mentaliteto išaukštinimas**. Tokių kūrinių surinkta iš viso 46 vienetai, iš kurių 37 kūriniai puslapyje *Norwayball* ir 9 kūriniai – *Swedenball*. Čia šalys pabrėžia ir išaukština tam tikras savybes, būdingas tik joms, ir nevengia pasididžiuoti savais pasiekimais, kartu bandydamos parodyti pranašumą prieš kaimynę. Pateikiami įvaizdžiai yra menkinantys ir žeminantys kaimynę. Norvegai užduoda sarkastišką klausimą: „Kaip vadinami genijai Švedijoje?“ ir čia pat pateikia atsakymą, jog genijais Švedijoje gali būti tik turistai (VDU ER 2654/22). Taip pat norvegams yra artimesni juokeliai apie Švediją nei apie Ameriką – kam šaipytis iš tolimos šalies, jei yra užtekstinai faktų, leidžiančių pajuokti „kvailą“ kaimynę (VDU ER 2654/31). Tuo tarpu švedai, įvardydami, kas yra didelis kvailumas, pateikia Norvegijos įvaizdį (VDU ER 2654/143).

Aukštindamos savą mentalitetą, šalys nevengia pasididžiuoti išradimais. Norvegai laiko save svarbiais dėl jų sugalvotų ir visame pasaulyje naudojamų išradimų, tokių kaip sąvaržėlė, sūrio pjaustyklė ar aerozolio flakonėlis (VDU ER 2654/7). Juokaujama, kad Švedija turi savą, atskirą Saulės sistemą (VDU ER 2654/116). Pažymėtina, kad Stokholme iš tiesų yra didžiausias pasaulio planetinės sistemos modelis, kuriuo švedai didžiuojasi (Sweden Solar System.se).

Aukštas pragyvenimo lygis, nemokamas švietimas ir užtikrinta sveikatos sistema *memuose* pateikiami kaip vieni pagrindinių norvegus išskiriančių veiksnių (VDU ER 2654/27, 30). Šių dviejų šalių ekonominė padėtis yra panaši, o palyginti su kitomis Europos šalimis jos pasižymi aukštu bendrojo vidaus produktu. Vis dėlto, esant panašiai ekonominei padėčiai, norvegai pabrėžia savo pranašumą. Norvegai vaizduoja save šioje srityje stipresniais, turtingesniais ir bando sumenkinti kaimynus švedus (VDU ER 2654/52). Išaukštinami savo poziciją, švedai taip pat pateikia panašų įvaizdį, kuriame Norvegija yra elgeta, prašanti išmaldos (VDU ER 2654/125).

Lyginant šalių pasiekimus, išryškėja sporto tema, apimanti slidinėjimo varžybas. Šiomis dienomis varžymasis tarp Norvegijos ir Švedijos sporto srityje kartais ironiškai net vadinamas šaltuoju karu, kadangi šios slidinėjimo varžybos vyksta žiemą. Apskritai istoriškai pirmosios tokios varžybos buvo suorganizuotos dar 1880 m. Norvegijoje kaip protesto akcija prieš kaimynę Švediją. Varžymasis gyvuoja ir *memuose*: norvegas, dėvintis slidininko kepurę, kreipiasi į kaimynus klausdamas: „ar pykstat, švedai?“ (VDU ER 2654/21). Šį įvaizdį galima sieti su realiu norvegų sportininku Petteriu Northugu, kuris dar 2006 m. tapo geriausiu pasaulyje, ir tai sukėlė savotiškus Švedijos ir Norvegijos tarpusavio nesutarimus.

Spauda teigia, kad sportininkas mėgsta laimėti, bet dar labiau jis mėgsta šaipytis iš kaimynės ir tai jis daro jau kelerius metus. Taip prasidėjęs savotiškas karas yra mielai platinamas žiniasklaidoje ir tokia tema kuriami *memai*. Kiekvieną kartą, kai Švedijos žurnalistai kalba su Petteriu Northugu, jis nevengia pašiepti tiek Švedijos sportininkų, tiek pačios šalies (CNN.com 2018). Sporto tema yra tikrai aktuali, ir čia norvegai aktyviai dalijasi savo pranašumu (žr. 2 pav.). Toks *memas* pasirodė ir 2018 m. žiemos žaidynių metu, kai norvegų surinktas medalių skaičius buvo ženkliai didesnis nei švedų (56 medaliai, tuo tarpu švedų vos 4) (VDU ER 2654/55). Norvegai drąsiai pateikia save kaip slidinėjimo meistrus, o švedus vaizduoja kaip nepajėgius žiemos sporto dalyvius (VDU ER 2654/85).

2 pav. Norvegų sportinių pergalių skaičiaus demonstravimas *memu*

Šaltinis: VDU ER 2654/55

<https://www.facebook.com/Norwayball/photos/a.458723884176589.97900.457235177658793/1515128698536097/?type=3&theater>

Apžvelgus šiuos vaizdinius, tarp kaimyninių šalių matomos stiprios opozicijos, kurios išreiškiamos skirtingais būdais. Kartais užtenka savo pranašumą pabrėžti tik akcentuojant savo šalies pasiekimus, pasigiriant laimėjimais, išradimais. Tačiau kai kurie įvaizdžiai yra aštresni, juose galima išvelgti tiesioginio sumenkimo, pažeminimo ir smurto simbolius. Iškeliant savą mentalitetą, nevengiama ir varžymosi bei rungtyniavimo įvaizdžių, kurie skiria kaimynes. Sporto tema ypač gerai pabrėžia kaimynių tarpusavio santykius, kurie grįsti opozicija, ir tai leidžia matyti, jog šalys yra linkusios išaukštinti savo mentalitetą ne tik internetinėje erdvėje.

Memuose ryškiai atsiskleidžia **Šiaurės šalių tapatumas ir tarpusavio santykiai**, tokių *memų* pasitaikė 28 vienetai. Kadangi šios šalys glaudžiai bendradarbiauja ir yra kultūriškai panašios, *memuose* dažnai pateikiama Šiaurės šalių kaip šeimos įvaizdžių. Daugelis *memų* atskleidžia teigiamų santykių ypatumus, bet pasitaiko ir ironizuojančių vaizdinių, kurie tarsi teigia, kad kiekvienoje šeimoje kyla nesutarimų. Šiaurės šalių vienybę pabrėžia kūriniai, kuriuose atsispindi nuomonė Estijos *Nordic* [Šiaurės šalies – *aut. past.*] tematika. Nors aptariamai *memai* skelbiami norvegų ir švedų administruojamuose tinklalapiuose, tačiau dažnai pagrindiniu *memų* objektu vaizduojama Estija yra kandžiai ironizuojama. Šiaurės šalių požiūris į Estijos *Nordic* tapatybę atskleidžia Šiaurės šalių tarpusavio solidarumą. Visi vaizdiniai atspindi panašų požiūrį, kur Estija pašiepiama dėl noro būti traktuojama Šiaurės šalimi. Viename tokių *memų* Estijos personažas Kalėdų proga gauna atviruką su Šiaurės šalių bendra nuotrauka ir užrašu „Nuo mūsų šeimos jūsų šeimai“, o tai labiausiai ir nuliūdina Estiją, kuri tikisi, kad yra Šiaurės šeimos dalis (VDU ER 2654/82).

Iš tiesų straipsnyje „Estų regioninė tapatybė“ (*Estonia's regional identity*) yra patvirtinamas estų noras, kad Estija būtų traktuojama kaip Šiaurės šalis. Argumentuojama, kad estų kalba priklauso finougrių kalbų grupei ir yra artimesnė Šiaurės šalims (Estonianworld.com 2016). Tačiau Estijos noras būti tapatinamai su Šiaurės šalimis *memuose* lieka neįgyvendintas. Švedų pateikiamas vaizdinys, kaip norvegas bando rasti atsakymą, kodėl Estija turėtų priklausyti Šiaurės šalims, sprendamas sudėtingiausius matematinius uždavinius, galiausiai vis tiek niekaip nesuprantantis ir tam pagrįstumo nerandantis (VDU ER 2654/126).

Vaizdiniai atskleidžia, kad Estija visiškai nepritampa prie Šiaurės šalių ir nepageidaujama veliasi į jų ginčus (VDU ER 2654/101) ar Šiaurės šalių linksmybes, tarsi būtų jų šeimos dalis (VDU ER 2654/137). Toks nepritapimas itin ryškus Šiaurės šalims tarpusavyje dalijantis savo problemomis, o Estija yra nereikalinga ir nelaukiama. Todėl Šiaurės šalys vieningai palaiko idėją, kad Estija neturėtų prisijungti prie šios sąjungos, ir jos drauge bando to išvengti (VDU ER 2654/113, 139, 148). Vis dėlto, nors vyrauja toks stiprus nepritapimas Estijos

Nordic tapatybės klausimu, galima matyti, jog ši tema aktuali ir nelieka nepastebėta Šiaurės šalių kontekste.

Kartais *memuose* dalyvauja ir kitos šalys. Šeimyninius santykius vaizduojančiame *meme* mama – Didžioji Britanija – sako, jog tik Švedija yra vienintelė beviltiška, tačiau kitos šalys, tokios kaip Norvegija, Danija, Suomija, Estija ir net Lenkija, turi vilties (VDU ER 2654/89). Nors dalyvauja ir kitos šalys, bet pagrindinis ironizuojamas objektas yra Švedija. Į dvi dalis padalytame *meme* matome kitų šalių požiūrį į Šiaurės šalis ir jų vienybę. Šalys stovi greta surėmusios pečius, tačiau antrojoje dalyje pateikiama norvegų vaizduojama realybė. Šiaurės šalių vienybė ir patyčios nukreiptos prieš Švediją, kuri yra atstumiamą (VDU ER 2654/105, 109, 110). Švedija pašiepiama kartais visai be priežasties. Šiaurės šalys vaizduojamos kaip darni šeima, pasiruošusi šeimos fotografijai, o Švedija matoma kaip jų augintinis (VDU ER 2654/111), kuris vis tiek yra jų šeimos dalis. Kai kur Danija ir Norvegija atstumia Švediją, palikdamos ją antrame plane, tuo tarpu pačios perteikia savo, kaip artimų sesių, įvaizdį (VDU ER 2654/92).

Neretai Švedija ir Norvegija yra pašiepiamos dėl perdėto išlaidavimo šeimyninių atostogų metu. Norvegai pateikia *memuose* didžiulį švedų turistų antplūdį Tailande (VDU ER 2654/114), nors vaizdinys rodo, kad tokius atostogų maršrutus renkasi ir pati Norvegija bei Danija. Norvegų pateiktas įvaizdis atskleidžia palankų požiūrį į Daniją, bet kartu atstumia kaimynę Švediją (VDU ER 2654/107).

Skandinavijos šalių artimą ryšį pagrindžia ne tik artima geografinė padėtis, bet ir kalbiniai panašumai. Šalių kalbos yra labai panašios ir jų gyventojai gali nesunkiai suprasti vieni kitus. Nors Šiaurės šalys dažnai vaizduojamos kaip vieningos, nekonfliktuojančios, tačiau pasitaiko ironiškų įvaizdžių, kuriais Norvegija ir Švedija vieningai pašiepia kaimynę Daniją ir danų kalbos ypatumus. Čia akcentuojamas norvegų ir švedų solidarumas pajuokiant danų kalbą. *Memuose* ši kalba pateikiama kaip labai sudėtinga, komplikuota, girdint šią kalbą kyla galvos skausmas (VDU ER 2654/50), pabrėžiama, kad danai, priešingai nei norvegai ir švedai, negali kalbėti kaip civilizuoti žmonės (VDU ER 2654/96, 152).

Pasitaikė ir pavienis įvaizdis, ironizuojantis suomių kalbą, kartu pabrėžiantis skandinavų kalbų bendrumą (VDU ER 2654/142). Nors visos skandinavų kalbos yra itin panašios ir giminingos, tačiau kaimynės nevengia ironijos ir pateikia sustiprintus neigiamus įvaizdžius, kurie pabrėžia mažus išskirtinumus.

Vienybei paryškinti pateikiamas įvaizdis, simbolizuojantis įsivaizduojamą Šiaurės šalių junginį kaip atskirą šalį. Pabrėžiamas ekonominis stiprumas, kartu šios šalys pateikiamos kaip nenugalima imperija (VDU ER 2654/147). Šiaurės šalis vienija ir iš kitų išskiria analogiškas kultūrinis simbolis kryžius, kuris naudojamas visų šių šalių nacionalinėse vėliavose. Nors šis įvaizdis rodo artimų šalių

vienybę, bet nevengiama ir ironizuoti dėl neoriginalumo, pasirenkant itin panašias vėliavas (VDU ER 2654/140). Kitu įvaizdžiu pateikiamas visiškai teigiamas šių šalių santykis. Kadangi informacija skelbiama norvegų puslapyje, galima interpretuoti, kad Norvegija yra didingiausia, nes vaizduojamas objektas yra liūtas karalius. Animacinio filmo personažai priskiriami visoms Šiaurės šalims, visi stovintys vienoje pusėje kaip šeima, ir vaizduojamas draugiškas visų Šiaurės šalių santykis (VDU ER 2654/108).

Šiaurės šalių tapatumas atsiskleidžia ir tuomet, kai Suomija pašiepiama dėl per didelio suvartojamo alkoholio kiekio. Šis vaizdinys dažnai pateikiamas kaip stereotipinis Suomijai. Kitos Šiaurės šalys vaizduojamos kaip artimos sesės ar draugės, kurioms Suomija taip pat yra artima, nors ir turi minėtą ydą (VDU ER 2654/159).

Taigi, nors Šiaurės šalių tarpusavio kontaktą vaizduojantys *memai* yra labai įvairūs, tačiau galima suprasti, kad bendrumo jausmas vertinamas palankiai. Kylantys tarpusavio nesutarimai rodo, kad nors Šiaurės šalys vaizduojamos kaip šeima, bet ginčai yra neišvengiami. Tokiuose vaizdiniuose dažniausiai pašiepiama kuri nors viena šalis, neretai tikri šalių požymiai, išskiriantys jas iš bendro Šiaurės šalių konteksto, tampa ironijos objektu. Artimos kalbos, panaši šalių ekonominė padėtis ar nacionaliniai stereotipai vyrauja *memuose* pabrėžiant opozicijas. Nors Šiaurės šalys išlaiko artimą tarpusavio solidarumą, tačiau ironija ir sarkazmas internetinėje erdvėje taip pat yra neišvengiami ir plačiai naudojami.

Ironiškai pateikiant kaimyninius vaizdinius, nevengiama pasitelkti ir **lyčių problematiką** atskleidžiančius kūrinius, tokių pasitaikė 7 vienetai. Labai dažnai patys švedai ir norvegai įvardija save kaip tolerantiškus seksualinių mažumų klausimais, be to, skandinavai visame pasaulyje garsėja liberaliomis pažiūromis ir lygiomis netradicinės orientacijos mažumų ir lyčių teisėmis bei privalomu ir gerai išvystytu lytiniu švietimu mokyklose. Danų mokslininkė Lynn Roseberry, tirianti lyčių įvairovę, Skandinaviją įvardija kaip pažadėtąją žemę lyčių lygybės klausimu, kadangi čia įstatymai užtikrina lygias teises (Roseberry 2002).

Homoseksualumas, LGBT teisės, lyčių lygybė yra aktualios temos abiejose šalyse, tačiau kai kuriuose *memuose* ši tema vis dar yra vertinama prieštarinškai. Todėl norvegai pasinaudoja tokiu neigiamu vaizdiniu, norėdami sumenkinti kaimynę (VDU ER 2654/49). Tiek Švedijoje, tiek Norvegijoje yra užtikrintos lygios teisės ir pareigos, neatsižvelgiant į lytį, garantuojamos vienodos teisės į išsilavinimą, darbe užimamas pareigas, lygias teises vaikų auginimo klausimu ir vienodas galimybes turi ir tos pačios lyties poros. 2008 m. Švedijoje išleistas Diskriminacijos aktas teisiškai užtikrina lyčių lygybę ir laisvę bet kokios lytinės orientacijos klausimu (Government Offices of Sweden.se 2015).

Seksualinių nusikaltimų skaičius ir rimtas požiūris į kiekvieną nusikaltimo atvejį Švedijai kabina prievartautojų etiketę. Švedijos nacionalinė nusikalstamumo prevencijos taryba nurodo, jog per 2017 metus iš viso užregistruotas 21 991 seksualinio priekabiavimo atvejis, iš jų 7 369 sudaro seksualinė prievarta (Bra.se 2018). Apskritai nuo 2005 iki 2016 m. tokių nusikaltimų skaičius ženkliai išaugo, todėl pastarųjų metų aktualijos matomos ir interneto *memuose*.

Atsakant į klausimą, ar iš tiesų teisinga Švediją įvardyti prievartavimų šalimi, portalas *The Local* argumentuoja, kad ši etiketė kabinama nepelnytai, kadangi Švedijoje kiekvienas seksualinio smurto atvejis užregistruojamas kaip atskiras incidentas. Pavyzdžiui, jei yra skundžiamasi, kad dvi savaites partneris seksualiai smurtauja prieš moterį, tai bus užregistruota 14 galimų nusikaltimų. Palyginiui – kitose šalyse toks ieškinyš gali būti registruojamas kaip vienas incidentas (*The local.se*). Dėl tokio skirtingo požiūrio į nusikaltimus atsiranda statistinių duomenų didelių skirtumų. Tačiau tai pabrėžia itin rimtą švedų požiūrį į kiekvieną nepageidautiną seksualinį kontaktą.

Homoseksualumas ir netradicinė orientacija, tarsi neatsiejama gyvenimo dalis, *memuose* dažniau priskiriama Švedijai. Norvegija bando pasimatuoti Švedijos kailį ir pajausti, su kuo susiduria kaimynė. Pagaliau išsiaiškinama, kad švedams labai dažnai tenka būti išvadintais homoseksualais (VDU ER 2654/75). Tokiam kaimynės įvaizdžiui sustiprinti norvegai hiperbolizuotai pateikia norvegų ir švedų jaunuolių pavyzdžius. Norvegų vaikinai vaizduojami kaip suaugęs tvirtas ilgaplaukis vyras, o švedų – dėvintis moterims būdingą aprangą ir naudojantis makiažą (VDU ER 2654/69). Taip pat homoseksualumo įvaizdžius paryškina vaivorykštės spalvomis išmarginta ir LGBT simboliu laikoma vėliava, kuri vaizduojama dviejuose *memuose* (VDU ER 2654/49, 149). Pirmajame šis simbolis yra norvegų priskiriamas švedams, o antrajame patys švedai ironizuoja savo šalies pažiūras. Ironizuodami savo šalį, švedai taip pat nevengia paminėti, jog feminizmo ir netradicinės orientacijos temos yra itin aktualios jų šalyje, dažnai tampa net stereotipiniu įvaizdžiu, kuris leidžia identifikuoti jų šalį (VDU ER 2654/119).

Aukštas tolerancijos lygis tampa siekiamybe ir kitoms šalims. *Memuose* ir Estija laiko Švediją autoritetu, bando patraukti į savo pusę, teigdamą, jog yra pasiruošusi pasikeisti ir priimti tolerantišką požiūrį į homoseksualus (VDU ER 2654/141).

Apibendrinant šią temą galima teigti, jog kaimyninėse šalyse vyrauja panašios idėjos ir vertybės lyčių lygybės klausimu, reali situacija atskleidžia šios temos svarbą ir pateikia šį reiškinį kaip šalių pranašumą. Lyčių lygybės tema šiomis dienomis yra tikrai labai aktuali, ir natūralu, kad šis reiškinys kelia skirtingas nuomones. Kai kada ši tema vertinama prieštaringai, tačiau *memuose* pateikti

įvaizdžiai labiau skirti kaimynei pašiepti. Ši tema yra lengvai atpažįstama tiek Norvegijoje, tiek Švedijoje, ją atpažinti gali ir platesnė auditorija – sekėjai iš kitų šalių.

Istoriniai-kultūriniai įvaizdžiai *memuose*

Norvegijos ir Švedijos įvaizdžiuose atsispindi ir istorinę tematiką pateikiantys *memai*. Tokių vaizdinių surinkti 28 vienetai, iš jų 11 publikuota puslapyje *Norwayball* ir 16 – *Swedenball*. Istorine tema išskiriami skirtingi laikotarpiai: vikingų tapatybę atskleidžiantys įvaizdžiai, tokių kūrinių surinkti 9 vienetai (3 iš jų publikuoti puslapyje *Norwayball* ir 6 – *Swedenball*), Švedijos ir Norvegijos unija (3 kūriniai *Norwayball* ir 5 – *Swedenball*) ir monarchiniai įvaizdžiai (tokie 5 kūriniai publikuoti puslapyje *Norwayball* ir 1 – *Swedenball*).

Aktuali tema, išryškinanti istorinius-kultūrinius simbolius, yra **vikingų tapatybė**. Istorinė vikingų praeitis yra pateikiama kaip populiarus įvaizdis, skirtas skandinavų kultūrinei tapatybei pabrėžti. Kalbant apie norvegų ir švedų kaimyninius santykius, pažymėtinas solidarumas tiek tarp šių dviejų kaimynių, tiek ir tarp kitų Šiaurės šalių. Kadangi visoms Šiaurės šalims šis laikotarpis istoriškai itin svarbus, nemaža dalis šiuolaikinių *memų* atspindi šiuos įvaizdžius. Pačios šalys nevengia priskirti sau tokio įvaizdžio. Visos Šiaurės šalys čia vaizduojamos kaip vikingai su laivais jūroje, nusiteikę karingai, o tai rodo, kad istorinė praeitis vis dar yra svarbus veiksnys, leidžiantis atpažinti, identifikuoti savitą kultūrą (VDU ER 2654/145, 119).

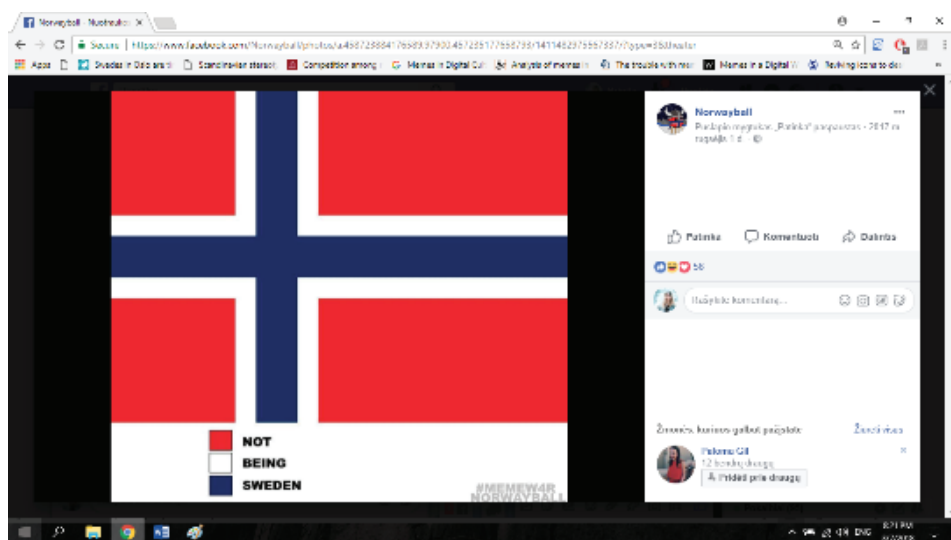
Kadangi vikingai garsėjo karingumu ir užkariautomis teritorijomis, nevengiama vaizduoti tiek norvegus, tiek švedus kaip geriausius ir stipriausius karius (VDU ER 2654/138). Šiaurės šalys vaizduojamos su kalavijais, kardais, pasipuošusios tipiškais vikingų šalmais ir tokiu būdu jos nori pabrėžti stereotipinę nusistovėjusį istorinį Šiaurės šalių įvaizdį (VDU ER 2654/142, 419). Tai, jog vikingų praeitis paliko svarbų pėdsaką Šiaurės šalių istorijoje, kaip vienybės ir kultūrinio išskirtinumo simbolis čia pateikiamas mitologinės skandinavų dievybės Toro kūjis (VDU ER 2654/146). Šiaurės šalių vikingų tapatybei pabrėžti minimas ir svarbus praeityje vikingų išpuolis Maroke (VDU ER 2654/144), o norvegai pateikia istorinę asmenybę – vikingą Leifą Eriksoną kaip Amerikos atradėją (VDU ER 2654/16).

Švedijos ir Norvegijos unija *memuose* išryškėja kaip vis dar aktuali ir populiari tema (14 *memų*). Norvegija buvo prijungta prie Švedijos ne kaip nauja teritorija, bet pagal personalinę uniją. Švedijos ir Norvegijos unija gyvavo nuo 1814 m. iki 1905 m. Kova dėl užsienio reikalų tarnybos buvo viena iš priežasčių,

lėmusių unijos žlugimą. Abi šalys turėjo bendrą diplomatinę tarnybą, bet išlaikė savo įstatymus, vietos valdžią, teismus, Bažnyčią (Derry 1995).

Norvegai pateikia neigiamą istorinės unijos įvaizdį ir tapatina su *metoo* judėjimu, kovojančiu su seksualine prievarta ir priekabiavimu (VDU ER 2654/57). Neigiamas asociacijas su praeityje patirtais išgyvenimais atskleidžiantis reiškinys leidžia interpretuoti, kad beveik šimtmetį besitęsusi Švedijos ir Norvegijos unija vis dar yra palikusi skaudžių prisiminimų ir šiomis dienomis (VDU ER 2654/71). Norvegai, pasitelkdami nacionalinės vėliavos vaizdinį (žr. 3 pav.), aiškina, jog šios spalvos įrodo jų unikalumą ir nepriklausomybę nuo Švedijos (VDU ER 2654/23).

Nors nuo unijos iširimo praėjo daug laiko, tačiau publikuojamoje medžiagoje ši unija pateikiama kaip priežastis, neleidžianti užsimegzti Švedijos ir Norvegijos draugystei šiomis dienomis. Ši nesutarimą patvirtina ir *memas*, kuriame liūto ir zebro personažais simbolizuojamos šalys (Norvegija – liūtas, Švedija – zebra), vos tik išvydusios viena kitą, pradžioje nudžiunga. Tačiau Norvegija prisimena buvusią šalių uniją bei priklausomybę Švedijai, tuomet nebelieka draugystės, o tik priešiškumas ir puolimas (VDU ER 2654/66).

3 pav. Norvegų vėliavos vaizdavimas *memu*, įrodantis nepriklausomybę nuo Švedijos

Šaltinis: VDU ER2654/23

<https://www.facebook.com/Norwayball/photos/a.458723884176589.97900.457235177658793/1411482975567337/?type=3&theater>

Norvegai ironizuoja ir nesėkmingą šalies *atnaujinimą*, kur internetinio žaidimo įvaizdžiu perteikiamas naratyvas: pirmoji nesėkmė Norvegijos istorijoje – buvimas Danijos Karalystės sudėtyje, o antroji – priklausymas Švedijai (VDU ER 2654/98). Priešiško pokalbio metu švedai atšauna, jog norvegai tik kvaili danų palikuonys (VDU ER 2654/134). Kadangi švedai pateikia tokį neigiamą Danijos įvaizdį šiuo istoriniu laikotarpiu, save jie vaizduoja kaip Norvegijos gelbėtojus. Norvegijos sąjunga su Švedija padeda Norvegijai išsilaikyti iš priklausomybės Danijai (VDU ER 2654/133).

Švedų požiūriu, ši unija yra visiškai teigiama. Akcentuotinas įvaizdis pateikiamas sakant, jog Norvegija – tik dalis, priklausanti Vakarų Švedijai (VDU ER 2654/130). Švedų publikuojama Norvegijos ir Švedijos unija drąsiai pateikiama kaip svarbiausias įvykis Norvegijos istorijoje (VDU ER 2654/135). Norvegija yra pašiepiama švedų, nes negali pasigirti kariniais laimėjimais ir laimėtų karų pavadinimais (VDU ER 2654/127), o esant galimai karo grėsmei iškart pasiduotų, nes, anot švedų, nežino, kaip reikia kariauti (VDU ER 2654/136). Švedai save vaizduoja kaip karius nugalėtojus (VDU ER 2654/117, 123).

Tokie įvaizdžiai leidžia suprasti, kad praeities įvykiai vis dar yra nepamiršti ir daugeliui norvegų tai yra skaudi tema, todėl ir *memuose* nevengiama to pabrėžti. Švedai savo ruožtu nurodo, jog ši unija labai svarbi jų istorijos dalis, o kurdami *memus*, ją vertina tik teigiamai.

Labai svarbus kultūrinis simbolis skandinavų kultūroje yra **monarchija**, ir tokių kūrinių surinkti 5 vienetai. Svarbu paminėti, jog Danijos monarchija yra viena seniausių pasaulyje, gyvuojanti daugiau 1 100 metų (Realscandinavia.com). Kadangi Skandinavijos šalių istorija yra glaudžiai susijusi, galima manyti, jog tai lemia išlaikomas bendras vertybės. Šiuo atveju palaikoma istorinė-kultūrinė tradicija, suteikianti skandinavų kultūrai savitumo. Kad daugiausia su monarchija susijusių vaizdinių pateikė norvegai, galima būtų aiškinti tuo, jog norvegų didėjantis nepasitenkinimas unija XIX a. pabaigoje lėmė jos panaikinimą, o tautos referendume norvegai nusprendė išlaikyti monarchiją, bet ne kurti respubliką. Šis kultūrinis simbolis pateikiamas kaip teigiamas, juo šalis didžiuojasi, tapatinasi.

Norvegai *memuose* pabrėžia savo pasididžiavimą tokia valstybės santvarka ir nurodo, jog tai yra neatsiejama jų kultūros dalis. Kaip labai svarbus simbolis pateikiama karališkosios šeimos vėliava (VDU ER 2654/24). Išreiškiant palankumą esamam šalies karaliui, pateikiamas Haroldo V portretas kaip teigiamas simbolis (VDU ER 2654/14, 20).

Švedų *memų* puslapyje po Danijos princo Henriko mirties [vasario 14 d., kai ir buvo publikuotas memas – *aut. past.*] atsirado *memas*, skirtas pagarbai išreikšti ir pabrėžti, jog karališkosios šeimos nariai yra svarbi kultūros dalis (VDU ER 2654/124).

Monarchija ir dabartinis karaliaus įvaizdis norvegams leidžia išlaikyti savitumą ir padeda neprarasti unikalumo. Nors švedai nepateikia vaizdinių, kurie atspindėtų jų monarchus, tačiau pasitaikė vaizdinių, ironizuojantis kaimynę Suomiją, kuri nėra monarchija ir išsiskleidžia dėl to, jog yra įvardijama priešingai (VDU ER 2654/103). Tad ir toks įvaizdis tik pabrėžia tyrinėjamų Skandinavijos šalių teigiamą požiūrį į monarchiją.

Išvados

1. Tyrimo metu surinkta medžiaga leidžia atskleisti *memuose* vyraujančias dabartines aktualijas (tokių iš viso surinktas 121 kūrinys) ir istorinius laikus akcentuojančius vaizdinius (šių surinkti 28 vienetai). *Memų* pavyzdžiai labiau naudojami šalių dabartinei gyvensenai ar šiuo metu vyraujančioms aktualijoms atskleisti.
2. Norvegijos ir Švedijos grupėje populiariausia tema, akcentuojanti dabartines aktualijas, – savojo mentaliteto aukštinimas. Požiūris į imigraciją, daugiakultūriškumą yra taip pat labai populiaris ir aktuali tema. Šiuo atveju kaip imigrantų prieglobsčio šalininkė išryškinama (kartu ir pajuokiamą) Švedija. Dažnai bendras požiūris atsiskleidžia Šiaurės šalių tematiką gvildenančiame pogrupyje. Norvegija išsiskiria užsispyrimu ir nusistatymu prieš buvimą Europos Sąjungoje, o Švedijos unikalūs įvaizdis atsiskleidžia lyčių problematikos temas gvildenančiuose *memuose*.
3. Istorinę tematiką atskleidžiančiuose kūriniuose populiariausiomis temomis išlieka Švedijos ir Norvegijos unija, vikingų tapatybė bei monarchija. Švedija istorinės tematikos kūriniuose kaimynę Norvegiją linkusi pašiepti mažiau. Švedų *memuose* vaizduojama istorinė unija vertinama teigiamai. Priešingai – kaimynai norvegai šį istorinį laikotarpį vaizduoja rečiau ir išryškina neigiamą požiūrį į jį.

Literatūra

- Atkin 2005 – Albert Atkin. Transactions of the Charles S. Peirce Society [žiūrėta 2018-03-10]. Prieiga internetu: <https://philpapers.org/rec/>
- Anderson 1999 – Benedikt Anderson. *Išivaizduojamos bendruomenės: apmąstymai apie nacionalizmo kilmę ir plitimą*. Vilnius: Baltos lankos.
- Brubaker, Cooper 2000 – Rogers Brubaker ir Frederick Cooper. Beyond „identity“. *Theory and Society* [žiūrėta 2018-04-05]. Prieiga internetu: https://www.sscnet.ucla.edu/soc/faculty/brubaker/Publications/18_Beyond_Identity.pdf
- Chielens, Heylighen 2005 – Klaas Chielens ir Francis Heylighen. *Evolution of Culture, Memetics* [žiūrėta 2018-03-05]. Prieiga internetu: https://www.researchgate.net/profile/Francis_Heylighen/

- publication/274707118_Evolution_of_Culture_Memetics/links/5589334908aed6bff80b42d1/
Evolution-of-Culture-Memetics.pdf
- Davison 2012 – Patrick Davison. The Language of Internet Memes [žiūrėta 2018-03-15]. Prieiga internetu: https://www.researchgate.net/publication/263564286_The_Language_of_Internet_Memes
- Dawkins 2006 – Richard Dawkins. *The Selfish Gene*. 3-ioji laida. Oxford: Oxford University Press.
- Derry 1995 – T. K. Derry. *Skandinavijos istorija*. Vilnius: Baltos lankos.
- Foucault, Deleuze 1977 – Michel Foucault ir Gilles Deleuze. Intellectuals and Power [žiūrėta 2018-03-15]. Prieiga internetu: <https://theanarchistlibrary.org/library/gilles-deleuze-michel-foucault-intellectuals-and-power.pdf>
- Lévi-Strauss 1995 – Claude Lévi-Strauss. *Myth & Meaning. Cracking the code of culture* [žiūrėta 2018-05-01]. Prieiga internetu: http://historiaocharkeologi.com/myth_and_meaning.pdf
- Roseberry 2002 – Lynn Roseberry. Equal rights and discrimination law in Scandinavia. In P. Wahlgren (Ed.). *Stability and Change in Nordic Labour Law* (pp. 215–256). Stockholm. *Scandinavian Studies in Law*, Vol. 43.
- Weng, Flammini 2012 – Lilian Weng ir Alessandro Flammini. *Competition among the memes in a world with limited attention* [žiūrėta 2018-03-20]. Prieiga internetu: <https://www.nature.com/articles/srep00335>

Šaltiniai

- Bra 2018, *Crime in Sweden – the difficulties in making international comparisons* [žiūrėta 2018-03-15]. Prieiga internetu: <https://www.bra.se/bra-in-english/home/crime-and-statistics/international-comparisons.html>
- CNN.com 2018. *Winter Olympics 2018: Norway and Sweden's cross-country skiing cold war* [publikuota 2018-02-23; žiūrėta 2018-04-10]. Prieiga internetu: <https://edition.cnn.com/2018/02/23/sport/norway-sweden-winter-olympics-pyeongchang-2018-cross-country-skiing/index.html>
- Express.co.uk 2016. *SWEDEN BURNING: Stockholm in flames as car fire epidemic rages in 'no-go' zone* [publikuota 2016-11-30; žiūrėta 2018-04-10]. Prieiga internetu: <https://www.express.co.uk/news/world/738151/Sweden-Stockholm-car-fire-epidemic-rage-no-go-zone>
- Government.se 2015. *Discrimination act* [žiūrėta 2018-05-05]. Prieiga internetu: <https://www.government.se/information-material/2015/09/discrimination-act-2008567/>
- Migrationverket 2015. *Facts on migration* [žiūrėta 2018-05-05]. Prieiga internetu: <https://www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/Facts-and-statistics-/Facts-on-migration.html>
- Norwegian Ministry of Foreign Affairs 2009, Web archive 2009. *Norway and the EU – partners for Europe* [žiūrėta 2018-05-11]. Prieiga internetu: <https://web.archive.org/web/20110627023207/http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/eu/Norway%20and%20the%20EU.pdf>
- Sciencenordic.com 2012. *Why Norwegians never wanted EU membership* [publikuota 2012-08 21; žiūrėta 2018-04-05]. Prieiga internetu: <http://sciencenordic.com/why-norwegians-never-wanted-eu-membership>
- Statista.com 2018. *Number of immigrants in Sweden from 2006 to 2016* [žiūrėta 2018-04-25]. Prieiga internetu: <https://www.statista.com/statistics/523293/immigration-to-sweden/>
- Statista.com 2018. *Number of immigrants in Norway from 2006 to 2016* [žiūrėta 2018-04-05]. Prieiga internetu: <https://www.statista.com/search/?q=number+of+immigrants+in+norway>
- The Local 2017. *Why Sweden is NOT the 'rape capital of the world'* [publikuota 2017-02-21; žiūrėta 2018-04-20]. Prieiga internetu: <https://www.thelocal.se/20170221/why-sweden-is-not-the-rape-capital-of-the-world>

Thenational.ae 2018. *Norway wants ban on veil in schools* [publikuota 2018-03-23; žiūrėta 2018-05-11]. Prieiga internetu: <https://www.thenational.ae/world/europe/norway-wants-ban-on-veil-in-schools-1.715523>

VDU ER 2654 – Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto Kultūrų studijų katedros rankraštyno aplankas „Norvegijos-Švedijos ir Latvijos-Lietuvos vaizdiniai interneto *memuose*“. Medžiagą rinko B. Jurlovaitė 2018 m.

Brigita Jurlovaitė, Giedrė Barkauskaitė

REPRESENTATION OF NORWAY AND SWEDEN IN MEMOS ON SOCIAL NETWORK *FACEBOOK*

Summary

This article analyzes Norway's and Sweden's neighbors' images in online memos on Facebook. The Norwegian – Swedish images are chosen to investigate because these named countries – neighbors – are linked by a similar historical past, similar language, geographical and economic situation, and culturally the countries are also very similar, sometimes even identified.

One of the most important state symbols – flag – was chosen as the main selection criterion for memes. This symbol is easy, fast, obviously recognizable and most clearly identifies the country of choice for the research. Only the visual material is analyzed – pictures, as well as video material found on the Facebook network is not discussed, by the way, the amount of such works is not so popular (as opposed to pictures).

The aim of the article is to examine the peculiarities of the relations between neighboring countries Norway and Sweden reflected in the depicted memes. The aim of the thesis is to classify and discuss the attitude depicted in the memes to neighbors; to reveal the most relevant, popular topics found in memes.

In total, 149 memes were collected for the research. The material has been published since 2017 January to 2018 April Facebook was collected and systematized in 2018. January – April.

The collected material allows us to reveal the current topicalities of the memoirs (121 in total) and historical accents (28 units collected). The most popular theme in the Norwegian-Swedish group, highlighting current issues, is the exaltation of one's own mentality. Attitudes towards immigration, multiculturalism are also very popular and topical. In this case, as an advocate of immigrant asylum, Sweden is highlighted (and at the same time ridiculed).

Often, a unified approach is revealed in a subgroup on Nordic issues. Norway is distinguished by its stubborn attitude and attitude towards the composition of the European Union, and Sweden's unique image is reflected in the memoirs of

gender issues. The Swedish-Norwegian Union, Viking Identity and Monarchy remain the most popular themes in the works that reflect the historical theme. Sweden tends to lessen its neighbor Norway in historical themes. The historical union depicted in the Swedish memes is evaluated positively. On the contrary, the neighbors Norwegians represent this historical period less often and highlight the negative attitude towards the depicted phenomenon.